

כיצד ניתן להתכונן היום למצב שבו לא נוכל לקבל החלטות בעתיד?

ייפוי כוח מתמשך וייפוי כוח לפי חוק החולה הנוטה למות הם כלים משפטיים חשובים מאוד שבעזרתם ניתן לקבוע כבר היום כיצד יתנהלו חיינו במקרה שלא נוכל לקבל החלטות ולנהל את חיינו בעצמנו באופן עצמאי

אלון קפלן ומיטל ליברמן

כלכליסט 17/01/2022, 11:16

https://www.calcalist.co.il/local_news/article/hjioz2mtv?fbclid=IwAR0TYFs_Hwz1yWYBbG74ECGmRErT4hjnWEqU24xdHyky4bGsVINo83dTXeE

לפי אתר משרד הבריאות, "דמנציה (קיהיון) מאופיינת בירידה משמעותית בתפקודים הקוגניטיביים (יכולות החשיבה) של אדם. מחלת הדמנציה פוגעת באופן הדרגתי בזיכרון, ביכולת החשיבה, בהתמצאות בזמן ובמרחב וביכולת לזהות אנשים וחפצים ועקב כך חלה ירידה הדרגתית גם ביכולת לבצע פעילויות יומיומיות ולתקשר עם הסביבה. דמנציה מהווה את אחד הגורמים העיקריים למוגבלות בקרב קשישים ונחשבת לאחת המחלות קשות לאדם, לבני משפחתו ולחברה. כיום בישראל, מספר החולים בדמנציה נאמד בכ-100,000. בשנים הקרובות, עם הזדקנות האוכלוסייה בישראל, מספר הסובלים מדמנציה צפוי לעלות במידה רבה."

זקנה אינה המצב היחיד שמאופיין בירידה בתפקוד הקוגניטיבי של אדם, ומצב כזה יכול להיגרם גם בגיל צעיר כתוצאה מתאונה או מחלה קשה.

כאשר אדם מגיע למצב שבו הוא אינו יכול לתפקד ולנהל את ענייניו באופן עצמאי, לרוב ממונה לו אפוטרופוס, וזאת כאשר בית המשפט מגיע למסקנה שהמינוי דרוש ולא ניתן לשמור על זכויותיו של האדם בדרך אחרת. משמעות הדבר היא שמרגע המינוי, האדם כבר לא יכול לקבל החלטות לגבי ענייניו, ושיקול הדעת של האפוטרופוס מחליף באופן מלא את שיקול דעתו של אותו אדם.

אחת החלופות המקובלות כיום לאפוטרופוסות היא ייפוי כוח מתמשך, אשר אומץ לתוך החקיקה הישראלית במסגרת תיקון מספר 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, תשכ"ב-1962. ייפוי כוח מתמשך הוא מסמך משפטי

MEYTAL LIBERMAN
ADVOCATE

מיטל ליברמן
עורכת דין, TEP

חברה בלשכת עורכי הדין בישראל

המאפשר לכל אדם בגיר למנות מיופה כוח שיטפל בענייניו בעתיד בהתאם להוראותיו, אם וכאשר לא יוכל להבין בענייניו ולטפל בהם בעצמו.

כדי לערוך ייפוי כוח מתמשך, אדם הנקרא "ממנה", בוחר מרצונו, בשלב בו הוא מבין ומסוגל לקבל החלטות ולבצען, מי יטפל בענייניו וכיצד יראו חיייו אם וכאשר מצבו ישתנה לרעה בשל הידרדרות במצבו. לעתים, ההידרדרות נובעת מדמנציה, אך לא רק, והיא יכולה להיות גם כתוצאה מתאונה או מוגבלות שכלית. האדם הנבחר לכך ע"י הממנה נקרא "מיופה כוח". ניתן למנות מיופה כוח אחד או יותר. לרוב, מיופה הכוח נבחר מתוך יחסי קרבה ואמון בינו לבין הממנה, כמו כאשר מדובר בבן/בת או בבן/בת-זוג של הממנה. ייפוי הכוח נכנס לתוקפו כאשר הממנה "אינו מבין בדבר", כלומר כאשר מצבו הקוגניטיבי של הממנה אינו מאפשר לו לקבל החלטות לגבי עצמו. המועד בו הממנה מפסיק "להבין בדבר" לרוב נקבע על בסיס חוות דעת רפואית.

הממנה יכול למנות את מיופה הכוח לטפל בכלל ענייניו - האישיים, הרפואיים והרכשיים, או רק לחלק מהם. יש עניינים שלגביהם מיופה הכוח יהיה מוסמך לפעול רק אם קיבל הסמכה מפורשת לכך בייפוי הכוח. עניינים כאלה כוללים מתן תרומות או מתנות, או ביצוע פעולות משפטיות אחרות, בסך העולה על 100,000 ₪ ועד 500,000 ₪, ביצוע פעולות מסוימות במוצרים הפנסיוניים של הממנה, או השקעת כספי הממנה באופן שאינו שמרני אם שווי נכסיו של הממנה אינו עולה על מיליון ₪. לעומת זאת, יש עניינים מהותיים אחרים המחייבים את אישור בית המשפט, גם אם תיתן לכך הסמכה מפורשת בייפוי הכוח, כמו מכירת נכס מקרקעין של הממנה, או מתן תרומות או מתנות, או ביצוע פעולות משפטיות אחרות, בסך העולה על 500,000 ₪.

בנוסף למיופה הכוח, הממנה רשאי לבחור אדם מיוזם (או מספר אנשים מיוזעים) שיקבל מידע או דיווחים ממיופה הכוח על החלטות שקיבל ועל פעולות שביצע או לקבוע שהאפוטרופוס הכללי יפקח על מיופה הכוח. העניינים לגביהם יש לדווח ומועדי הדיווח נקבעים ע"י הממנה בייפוי הכוח.

יתרון מיוחד בייפוי הכוח המתמשך הוא שהוא מאפשר למיופה הכוח לבצע פעולות מסוימות למשך 90 יום מיום פטירת הממנה, שמטרתן היא "סגירת קצוות". פעולות אלה כוללות ביצוע תשלומים שוטפים עבור שירותים שניתנו לממנה או הקשורים ברכושו בתקופה שבה ייפוי הכוח היה בתוקף, לשלם הוצאות סבירות של קבורה ואבלות, וניהול נכס או עסק הדורש ניהול שוטף.

לייפוי הכוח המתמשך יש יתרונות רבים והוא מאפשר לאדם שצופה מצב של חוסר כשרות משפטית לקבוע כיצד יתנהלו חיייו במקרה כזה, אולם קיימות מגבלות המוטלות על מיופה הכוח אשר נועדו להבטיח שלא ישתמש בסמכויותיו לרעה. לעתים המגבלות הללו מכבידות על מיופה הכוח, כאשר לממנה יש נכסים משמעותיים או עסק משפחתי. בנסיבות כאלה מומלץ לשקול שימוש בכלים משפטיים נוספים, כגון הקמת נאמנות.

MEYTAL LIBERMAN
ADVOCATE

מיטל ליברמן
עורכת דין, TEP

חברה בלשכת עורכי הדין בישראל

ההיבט הרפואי

ייפוי הכוח המתמשך מאפשר לממנה לקבוע כיצד ייעשה הטיפול היומיומי בו, ובכלל זה, מי יהיה זכאי למידע ובאיזה היקף, לאילו טיפולים מיופה הכוח יהיה רשאי להסכים ולאילו לא, ועוד. יחד עם זאת, לא ניתן במסגרת ייפוי כוח מתמשך לקבוע הוראות לגבי טיפולים מאריכי חיים או טיפולים אחרים הניתנים כאשר אדם הופך לחולה הנוטה למות. לפי חוק החולה הנוטה למות, "חולה הנוטה למות" הוא אדם שלפי חוות דעת רפואית, סובל מבעיה רפואית חשוכת מרפא ותוחלת חיו, אף אם יינתן לו טיפול רפואי, אינה עולה על שישה חודשים.

כאשר מדובר בחולה הנוטה למות, ייפוי הכוח המתמשך לא יחול, ויש צורך לערוך ייפוי כוח נפרד לפי חוק החולה הנוטה למות. בייפוי כוח זה, אדם כשיר ממנה מיופה כוח, שיהיה מוסמך להחליט במקומו על הטיפול הרפואי שיינתן, או שלא יינתן לו, אם יהיה חולה הנוטה למות שאיננו כשיר משפטית. בייפוי כוח כזה מפורטים הנסיבות והתנאים שבהם יהיה מוסמך מיופה הכוח לקבל החלטות. במקרים מסוימים, עריכת ייפוי כוח כזה מחייבת מסירת הסברים רפואיים לממנה ע"י איש מקצוע. ניתן ומומלץ להפקיד את ייפוי כוח אצל המרכז להנחיות רפואיות מקדימות של משרד הבריאות.

מאת:

ד"ר **אלון קפלן**, עו"ד, חבר STEP, אגודת הנאמנים הבינלאומית, וחבר האקדמיה הבינלאומית לנאמנויות והון משפחתי. אלון חבר בלשכת עורכי הדין בישראל מ-1970 - בניו יורק מ-1990 ובפרנקפורט מ-2010 בין מייסדי STEP ישראל, שימש כיו"ר הסניף בישראל וכיום מכהן כנשיא הארגון בישראל. הרצה בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב בלימודי תואר שני ומתאם קורס הדיפלומה של STEP בישראל. אלון שימש כיועץ לוועדה למיסוי נאמנויות של רשות המיסים, ערך ספרים בנושאי נאמנות ופרסם מאמרים רבים בתחום הנאמנות והטיפול בהון המשפחתי בכתבי עט מובילים בעולם. אלון חבר במועצת הנאמנים של ארגון IMPACT ארגון צדקה המעניק מלגות לימוד לחיילים משוחררים. אלון חבר במועצה הבינלאומית של מכון וייצמן.

מיטל ליברמן, עו"ד, מייצעת ללקוחות בישראל ומחוצה לה בתחום הנאמנויות וההעברה הבין-דורית של נכסים מזה כעשור. מיטל חברה בלשכת עורכי הדין בישראל משנת 2013, בוגרת אוניברסיטת בר אילן (LLB) משנת 2012 ומוסמכת אוניברסיטת ת"א במשפט מסחרי (LLM) משנת 2015. מיטל חברה בארגון הבינלאומי Society of Trusts and Estate and Practitioners (STEP) משנת 2015, וזאת לאחר שהשלימה שנתיים של לימודים והוענקה לה דיפלומה בניהול בין-לאומי של נאמנויות. בשנת 2018 מיטל הוסמכה ע"י האפוטרופוס הכללי ולשכת עורכי הדין לערוך ייפוי כוח מתמשכים, מסמכי הבעת רצון ומסמכי הנחיות מקדימות למינוי אפוטרופוס. מיטל היא העורכת הראשית ומחברת אורחת של הספר "נאמנות בישראל: הלכה למעשה" מאת ד"ר אלון קפלן, אשר פורסם בשנת 2017 ע"י הוצאת "הלכות". בנוסף, מיטל נמנית בין מחברי המהדורה החמישית של הספר "Trusts in Prime Jurisdictions", אשר יצא לאור בשנת 2019, עורך ראשי ד"ר אלון קפלן. כמו כן, מיטל פרסמה מאמרים פרי עטה בפרסומים שונים כגון, Trustees, The International Family Office Journal, and STEP Journal & Trusts